

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ: ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

(Герман В.В., канд. філол. н., доцент)
СумДПУ, м. Суми, Україна

У формуванні риторичної особистості вчителя особливе місце належить самостійній роботі з риторики як важливому підґрунтя вироблення професійних умінь і навичок. Погоджуючись із Н. Голуб, самостійну роботу трактуємо як «цілеспрямовану, внутрішньо мотивовану, структуровану, контрольовану і/чи самоконтрольовану навчальну і наукову діяльність, спрямовану на реалізацію дидактичних, суспільних, професійних і особистих цілей» [2, с. 280]. Пропонуємо нижче подані проблемно-пошукові завдання з формування риторичної особистості вчителя.

1. Підготуйте виступ на тему «Сучасне потрактування риторичної особистості» та оформіть його письмово. Поміркуйте, як ви виконали закон моделювання аудиторії, готуючись до виступу.

2. Обґрунтуйте ознаки, які визначають специфічність риторичної науки: Риторика є комплексною наукою, оскільки... Риторичі властивий певний універсалізм, оскільки... Риторичі властива системність, що простежується, насамперед, у ... Риторика є прикладною наукою за своєю спрямованістю, оскільки ...

3. Поміркуйте: про неврахування якого закону риторики йдеться у вислові О. Бена «Неприйняття до уваги характеру слухачів зробить безплідними зусилля навіть великого таланту»; на які закони риторики скеровані вислови К. Вовенарга «Ясність – краса глибоких думок» та М. Карамзіна «Слова належать століттю, а думки – вікам».

4. Сформулюйте власне тлумачення терміна «культура аргументу»; схарактеризуйте його складники.

5. Доберіть по 3-5 різних аргументів, щоб підтвердити чи спростувати думку «Талант оратора – це коштовність: чим більше праці вкадеш, щоб її відшліфувати, тим вона прекрасніша».

6. Складіть розгорнуту модель (теза – аргументи) вітальної промови до свята рідної мови (писемності, соборності, незалежності тощо).

7. Підготуйте виступ на тему «Європейське майбутнє України», врахувавши психолого-педагогічні принципи організації взаємодії зі слухачами.

8. Подайте у вигляді рекомендацій «Правила невербальної культури вчителя-оратора».

9. Складіть понятійний апарат до складових елементів невербальної культури «темп мовлення»; «техніка мовлення»; проаналізуйте власну невербаліку та невербальну культуру колег; підготуйте висловити компліменти та побажання.

10. Підготуйте подячну промову навчальному закладу (факультету, кафедри, викладачам тощо) для виголошення після захисту кваліфікаційної

роботи на державних іспитах; промову-похвалу рідному місту (селу); агітаційну промову «Навчання в магістратурі – запорука фахового успіху».

11. Укладіть «цитатник» із порад ораторові щодо його невербальної культури.

12. Запишіть мовні конструкції для утримування уваги слухачів під час виголошення доповіді (вступ, основна частина, висновки).

13. Змодельуйте дискусію або полеміку (на вибір) на одну з поданих тем; застосуйте різноманітні полемічні прийоми, тези, аргументи, контраргументи:

1. Риторика в сучасних засобах масової інформації. 2. Політичне красномовство українських парламентарів. 3. Сучасні українські промовці й оратори. 4. Риторична криза в Україні: причини і наслідки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Герман В. Риторична культура вчителя : навч. пос. – Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. – 190 с.

2. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі : монографія. – Черкаси : Брама-Україна, 2008. – 400 с.